

РЕЛОКАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ПОЛЬЩІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

RELOCATION OF UKRAINIAN ENTERPRISES TO POLAND: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES DURING THE WAR

Князевич А.О.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів та бухгалтерського обліку,
Гірничо-металургійна академія імені Станіслава Сташиця у Кракові

Олехницка А.

доктор економічних наук, професор,
директор Центру європейських регіональних та локальних досліджень,
Варшавський університет

Kniazevych Anna

AGH University of Krakow

Olechnicka Agnieszka

University of Warsaw

У дослідженні проведено ґрунтовний аналіз процесу релокації українських компаній до Польщі в умовах повномасштабної війни в Україні. Стаття зосереджена на вивченні особливостей релокації бізнесу, таких як повне підпорядкування законодавству іншої країни, реєстрація нових суб'єктів господарювання, зміна податкової резиденції, вихід на нові ринки та адаптація до відмінної бізнес-культури. Актуальність дослідження підтверджується статистичними даними щодо лідерства Польщі серед країн Євросоюзу за кількістю прийнятих українських біженців та релокованого бізнесу. У статті також висвітлюється роль Польщі як привабливого місця для релокації завдяки розвиненій бізнес-інфраструктурі, географічній близькості та сприятливим умовам для ведення бізнесу. Автори підкреслюють, що українські компанії, які працюють у Польщі, можуть сприяти розвитку місцевої економіки через передачу компетенцій у сфері передових технологій та інновацій. Охарактеризовані правові та організаційні аспекти релокації, зокрема забезпечення безпеки працівників, захист активів та підтримка бізнес-операцій. Зазначено також міжнародне переміщення фірм як загрозу для української економіки, фінансів та інноваційної екосистеми. Дослідження також акцентує увагу на механізмах підтримки релокації з боку урядів України та Польщі, включаючи консультаційну допомогу, пошук житла для працівників та їхніх сімей, надання місць для дистанційної роботи та доступ до грантів. Особливу увагу приділено динаміці розвитку релокованих підприємств та їхньому впливу на польську економіку. У висновках статті підкреслюється, що релокація українських підприємств до Польщі під час війни є складним та багатограним процесом, що вимагає адаптації до нових умов ведення бізнесу. Водночас це відкриває нові можливості для інтеграції українських компаній у європейські бізнес-екосистеми, сприяючи їхньому розвитку та прозорості ведення господарської діяльності.

Ключові слова: релокація, міграція, економіка воєнного часу, масштабування бізнесу, сектор high-tech, IT-фірми, фактори релокації, стратегії релокації, сценарії релокації.

The study provides a thorough analysis of the process of relocating Ukrainian companies to Poland amid the full-scale war in Ukraine. The article focuses on examining the specifics of business relocation, such as full compliance with the legislation of another country, registration of new business entities, change of tax residency, entry into new markets, and adaptation to different business cultures. The relevance of the research is confirmed by statistical data on Poland's leadership among EU countries in terms of the number of accepted Ukrainian refugees and relocated businesses. The article also highlights Poland's role as an attractive destination for relocation due to its developed business infrastructure, geographical proximity, and favorable conditions for business operations. The authors emphasize that Ukrainian companies operating in Poland can contribute to the development of the local economy by transferring competencies in advanced technologies and innovations. The legal and organizational aspects of relocation are characterized, including ensuring the safety of employees,

protecting assets, and supporting business operations. The international relocation of firms is also noted as a threat to Ukraine's economy, finances, and innovation ecosystem. The study also focuses on the mechanisms of relocation support from the governments of Ukraine and Poland, including consulting assistance, finding housing for employees and their families, providing remote workspaces, and access to grants. The study also underlines the critical role of governmental support in facilitating the relocation process. This includes comprehensive consulting services, logistical assistance in finding suitable housing and workspace, and providing financial aid through various grant programs. These measures are essential in ensuring a smooth transition and continuous operation of relocated businesses, which further strengthens economic ties between Ukraine and Poland. Special attention is given to the dynamics of the development of relocated enterprises and their impact on the Polish economy. The conclusions emphasize that the relocation of Ukrainian enterprises to Poland during the war is a complex and multifaceted process that requires adaptation to new business conditions. At the same time, it opens up new opportunities for the integration of Ukrainian companies into European business ecosystems, contributing to their development and transparency in business operations.

Keywords: Relocation, Migration, War-time economy, Business scaling, High-tech sector, IT firms, Relocation factors, Relocation strategies, Relocation scenarios.

Постановка проблеми. Релокація українських підприємств до Польщі є одним з найпоширеніших явищ перенесення бізнесу за кордон під час війни. Основними особливостями такої релокації є повне підпорядкування законодавству іншої країни, необхідність реєстрації нового суб'єкту господарювання у правовому полі іноземної держави, зміна податкової резиденції, вихід на нові ринки та відмінність бізнес-культури.

Польща стала лідером серед країн Євросоюзу щодо прийому українських біженців: у березні 2022 року зафіксовано 3,2 млн осіб – офіційна статистика перебування українців у Польщі разом з довоєнними роками та мігрантів [6]. Біля 900 тис. українців знайшли прихисток у Німеччині, 391 тис. в Чехії, по 150 тис. у Туреччині та Італії. У Молдові, Румунії та Словаччині залишилося більше 80 тис. біженців [2]. Значні міграційні тенденції спричинили кардинальні зміни в економіці країни. Повномасштабна війна дала поштовх для релокації не тільки людей з тимчасово окупованих територій, територій на яких ведуться активні бойові дії та є загроза обстрілів, але й підприємств. Постала необхідність релокації активів підприємств, працівників та їх родин. Характер такого переміщення та підходи до його реалізації були різними, підтримувалися владою України та інших приймаючих країн, залежали в основному від фінансової спроможності підприємців, готовності до зміни місця розташування та ряду як об'єктивних, так і суб'єктивних факторів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій вказує на значне зацікавлення науковців та практиків перебігом процесів релокації, її впливом на становлення економіки військово часу. Так, О. Мульська, І. Бараняк та І. Демків [4] розглядають релокацію як складний процес, що може приймати різні форми (повної, часткової, внутрішньої та зовнішньої релокації). С.Коробка у своєму дослідженні [10] зосереджується на правових та організаційних питаннях, описує плани надзвичайних дій щодо переміщення виробничих потужностей суб'єктів

господарювання з територій, що постраждали від бойових дій, у безпечні райони. О. Вашків [8] характеризує основні причини релокації, ключовими з яких виділяє забезпечення безпеки працівників, захист активів та підтримку бізнес-операцій. Т. Васильців, О. Левицька, О. Рудковська [7] досліджують міжнародне переміщення фірм (зокрема до Польщі), яке окреслюють як загрозу для української економіки, фінансів та інноваційної екосистеми. Д. Полуніна [12] досліджує перебіг процесів релокації та обрані стратегії під час війни у формі кейсів. Ці та значна кількість інших публікацій підтверджує актуальність теми дослідження, вказують на прикладний характер та динамічність явища релокації підприємств в умовах повномасштабної війни.

Постановка завдання. Мета статті полягає у аналізі особливостей реалізації, викликів та можливостей релокації українських підприємств до Польщі. Дослідження спрямоване на визначення тенденцій розвитку релокованих підприємств під час війни, та розглядається як важливе явище сучасного бізнес-середовища в умовах кризи та невизначеності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі переміщення українських підприємств, особливо високотехнологічних, Польща стала базою для українських стартапів і залучення талантів. Українські компанії, які працюють у Польщі, можуть у майбутньому надати місцевим підприємствам та економіці низку переваг, таких як передача компетенцій у сфері передових технологій та можливість експансії на світові ринки. Польський ринок стає місцем розвитку для інноваційних українських високотехнологічних компаній з огляду на те, що Україна є європейським лідером за кількістю випускників технічних університетів, має базу талановитої молоді, але не має екосистеми для розвитку стартапів та доступу до фінансування. Інша проблема – це геополітичне середовище та реальна загроза війни з Росією.

Все частіше зустрічається порівняння з 2021 роком – із сильним потоком технологічних компаній з Білорусі на польський ринок

і створенням високої доданої вартості у результаті потоку компетенцій і людей, добре освічених у новітніх технологіях. Польський ринок приваблює компанії з України двома шляхами: по-перше, Польща, Чехія та Угорщина є природними вихідними напрямками зовнішньої експансії українських компаній; по-друге, це можливість фінансування українських підприємств польськими коштами. Українські компанії мають потенціал, але їм бракує ресурсів, які можуть надати країни Європейського Союзу, зокрема Польща. Українські стартапи сприймаються польськими інвесторами дуже позитивно, головним чином через те, що вони переважно розвиваються на зовнішніх ринках з використанням нових технологій.

Згідно статистики [3], 25 % (25 109) усіх компаній з іноземним капіталом у Польщі є українськими (друге місце посідає Німеччина – 10 %),

19 % з них були створені у 2022 році. Переважно працюють у сфері роздрібної торгівлі (22 %), будівництва (19 %), а також транспорту та складування (14 %), інформація та комунікації – 7 %. Найважливішими локаціями є: Варшава (33,6 %), Краків (10 %) та Вроцлав (8 %). Кількість компаній, створених у 2022 році, була вищою, ніж у 2021 році, на 9 %, найвищий річний приріст був у 2015 році (на 121 %). Також, у 2022 році було зареєстровано 15 921 ФОП, заснованих українцями.

Релокація – динамічний процес, який може трактуватися з позицій теорії масштабування бізнесу та теорії залучення інвестицій. Під час війни вона носить зазвичай частковий характер, значні ознаки можливостей виходу на закордонні ринки, відмінностей бізнес-культур, імплементації законодавства України до країн Єврозони на реальних кейсах (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика перебігу та наслідків релокації українських підприємств

1	В межах України	До Польщі
1	2	3
Залучення вдали міст	<ul style="list-style-type: none"> – централізована консультативна допомога (всі обласні адміністрації під керівництвом Мінекономіки); – комунікація з релокованими компаніями через спеціально створені додатки для смартфонів та онлайн-сервіси; – формування та надання баз даних офісних та виробничих площ; – пошук житла для релокованих працівників компаній та їхніх сімей; – державні мікрогранти, наприклад, для придбання генераторів тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> – децентралізована / індивідуалізована консультативна допомога; – дорадництво та супровід при реєстрації підприємницької діяльності; – надання місць для дистанційної роботи; – тренінги та навчання про релокацію та ведення бізнесу в Польщі.
Інституції	<ul style="list-style-type: none"> – централізована допомога в пошуку відповідного місця релокацію через платформу PROZORO (Міністерство економіки України, спільно з Міністерством інфраструктури України); – логістичний та матеріально-технічний супровід переміщення активів та працівників підприємств та їх сімей (Укрпошта, Укрзалізниця); – адаптація на новому місці релокації (Обласні військові адміністрації, органи місцевого самоврядування); – перереєстрація господарської діяльності на новому місці (податкові служби); – допомога у пошуку роботи та фінансова підтримка внутрішньо переміщених осіб (служби зайнятості та соціального страхування); – організація зустрічей представників органів місцевого самоврядування, місцевого бізнесу та релокованих компаній (кластери, фонди, неурядові та благодійні організації, волонтери). 	<ul style="list-style-type: none"> – підприємницька діяльність релокованих підприємств розглядається як залучення іноземних інвестицій; – юридичний супровід, податкові консультації (Польсько-Українська Господарська Палата PUIG); – можливість короткострокової безоплатної та оплачуваної оренди робочих місць і офісів (Польське агентство інвестицій та торгівлі PAIH, Краківський технопарк); – організація тематичних семінарів та пошук грантів для релокованих підприємств (Diia.Business Warszawa, Kopalnia Startupów Katowice); – мовне навчання та психологічна допомога (благодійні фонди та волонтерські організації).
Шляхи підтримки	Консультації та дорадництво, налагодження комунікацій, пошук приміщень, інформація про наявні грантові пропозиції та можливості, психологічна допомога	
Масштаби	Повна або часткова релокація бізнесу з міркувань безпеки, очікування повернення на попереднє місце	Часткове або повне перенесення підприємницької діяльності

Продовження табл. 1

1	2	3
Фактори впливу	Просторові (доступ до коворкінгів, можливість оренди офісних та житлових приміщень, а також необхідного обладнання, наявність налагодженої внутрішньої комунікації); організаційні (мобільність співробітників, - необхідність релокації членів сімей працівників, інтеграція у середовище нового місця релокації); правові (обмеження, пов'язані з мобілізацією, реєстрація або перереєстрація у відповідних органах державної влади, правові відмінності ведення бізнесу та питання легалізації).	
Ефекти	Здатність вести підприємницьку діяльність, забезпечити роботу та проживання працівників та їх сімей на території, де не ведуться повномасштабні бойові дії. Ефект релокаційної конкуренції – між екосистемами визначених для релокації областей Західної України – створення кращих умов та пропозицій для підприємців-релокантів.	Можливість ведення безпечної підприємницької діяльності, пошуку нових ринків збуту, участі в економічній системі ЄС, доступу до грантів та кредитів для розвитку бізнесу. Зміцнення екосистеми країни, ставлення до переміщених компаній як до іноземних інвесторів.

Джерело: власна розробка авторок

Форми та реєстрація підприємницької діяльності в Польщі мають ряд особливостей. В процесі релокації суб'єкти господарювання можуть обрати з багатьох форм ведення діяльності в Польщі (індивідуальне підприємництво (самозайнятість); товариство; господарське товариство; акціонерне товариство; товариство з обмеженою відповідальністю; повне товариство; партнерське товариство; командитне товариство; командитно-акційне товариство; спільна підприємницька діяльність; європейська компанія; філія компанії; представництво).

За податкову систему в Польщі відповідають два типи органів влади:

1. Уряд: CIT – 19 %; PIT – 12 %/32 %; VAT – 23 %/8 %/5 %/0 %; єдиний податок – 19 %; акциз; податок з цивільно-правових угод.

2. Місцеве самоврядування: податок на нерухомість; податок на транспортні засоби.

Щодо особливостей працевлаштування працівників, польський ринок праці пропонує гнучкі форми зайнятості, такі як трудовий договір, договір-доручення, договір підряду та договір B2B. Мінімальна заробітна плата в Польщі у 2022 році становила 3010 злотих брутто (659 євро), загальна вартість найму працівника за договором з мінімальною заробітною платою складала 3626,46 злотих (793,9 євро). Відсоткова частка витрат, не пов'язаних із заробітною платою (страхування), у загальній вартості найму працівника 18,3 % в Польщі та 25,1 % в загальному по Євросоюзу.

Працевлаштування працівників з країн, що не є членами Європейського Союзу здійснюється наступним чином:

1. Роботодавець проводить так званий тест ринку праці, тобто визначає (в районному центрі зайнятості), чи є на місцевому ринку праці зареєстровані безробітні, які могли б бути працевлаштовані на запропоновану посаду. Безробітні поляки мають пріоритет перед іноземцями. Ця процедура не потрібна, якщо робота, яку буде

виконувати іноземець, входить до переліку дефіцитних професій.

2. Роботодавець подає заяви на воєводи воєводства про видачу дозволу на працевлаштування іноземця (дозвіл видається не раніше, ніж 60 днів після подачі заяви).

3. Після отримання дозволу роботодавець надсилає один примірник іноземцю для працевлаштування, який згодом отримає на цій підставі візу з правом на працевлаштування.

4. Роботодавець готує договір (також мовою, зрозумілою іноземцю). Після укладення договору, необхідно повідомити установи соціального страхування про нового працівника.

Щодо питання працевлаштування біженців з України, працювати в Польщі можуть громадяни України, які легально перебувають на території Польщі та мають дійсний дозвіл на перебування або легально прибули на територію Польщі в період з 24 лютого 2022 року з території України та заявляють про намір залишитися в Польщі. Громадяни України можуть бути прийняті на роботу на підставі трудового договору або договору доручення.

Механізми залучення інвесторів, до яких також можна віднести релоковані українські підприємства, досить розвинені у Польщі. Так, в кожному воєвудстві працює потужна мережа інноваційної інфраструктури як система підтримки прийняття рішень щодо провадження підприємницької діяльності, її релокації та масштабування. Польща довгий час працює в напрямку залучення інвесторів до провадження діяльності на її території та активно реалізує цей механізм шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату та формування відповідної екосистеми інновацій.

Так, промислове виробництво Польщі щороку значно зростає. За темпами зростання Польща посідає одне з перших місць серед країн ЄС.

Воєводства Польщі, в більшому чи меншому ступені, є достатньо привабливими для інвесторів, як польських, так і іноземних. Високі темпи

економічного розвитку, численні інститути підтримки бізнесу та розвинена транспортна інфраструктура виконують стимулюючі функції для притягнення бізнесу різної величини та напрямів діяльності.

Динамічно розвинений ринок бізнес-послуг Польщі, екосистема інновацій, університети, науково-дослідні інститути та глобальні корпорації створюють сприятливі умови для розвитку стартапів та технологій.

До основних переваг вибору релокації українських високотехнологічних підприємств до Польщі є:

- налагоджена інфраструктура для ведення бізнесу (значна кількість офісних та складських приміщень, транспортна доступність: автостради, транзитні коридори із Західної Європи до України, розвинена мережа аеропортів);
- значна кількість інноваційно розвинених регіонів з часткою інноваційних підприємств;
- підтримка бізнесу в рамках Польської Інвестиційної Зони;
- доступність для релокації провідних регіонів Польщі за економічним потенціалом;
- значна кількість розвинених промислових регіонів в різних воєводствах Польщі;
- висока вартість експорту;
- якісна освіта, наявність висококваліфікованого інженерно-управлінського персоналу та вузькопрофільної спеціалістів;
- доступність коштів для бізнесу, наприклад в рамках Регіональної програми «Європейські фонди для Малопольщі» на 2021–2027 роки обсяг фінансування на підтримку бізнесу становитиме понад 140 млн євро.

На національному рівні значний кадровий потенціал в секторі НДДКР приваблює міжнародні корпорації та сприяє розвитку бізнесу, заснованого на знаннях. У Кракові розташовані компанії, що надають всі види послуг для бізнесу, тобто BPO (Business Process Outsourcing), SSC (Shared Service Centers), IT, ITO (Information Technology Outsourcing), що сприяє появі послуг НДДКР. Так, компанії ABB, Akamai, Aptiv (Delphi), Cisco, IBM, Motorola, Jacobs, Ericsson, Lockheed Martin, Grupa Azoty S.A., EC Grupa, Fideltronik обрали Краків та Малопольщу як місце для інвестицій в НДДКР.

Польські та іноземні послуги BPO (Business Process Outsourcing), SSC (Shared Service Centers), IT, ITO (Information Technology Outsourcing) та R&D налічують понад 350 тис. співробітників у Польщі. Серед 17 найбільших центрів бізнес-послуг лідером незмінно залишається Краків, що займає лідируючі місця з точки зору:

- обсягу зайнятості в центрах бізнесових послуг;
- наявності сучасних офісних приміщень;
- наявності пулу талантів та висококваліфікованого персоналу;
- загальної оцінка центру як місця ведення бізнесу.

Університети, студенти, філії світових корпорацій та науково-дослідні інститути – це ідеальна екосистема для процвітання стартапів та технологій, які проявляються не лише в Польщі. Штучний інтелект, автоматизація бізнесу, мобільні та бізнес-додатки – це найпоширеніші спеціалізації польських стартапів. Далі за популярністю йдуть комп'ютерне обладнання, обробка даних у хмарі, маркетингові технології. 65 % всіх польських стартапів зібрані в 5 містах Польщі: Варшава, Вроцлав, Краків, Люблін і Тримісто.

Польща пропонує широкий спектр інвестиційних стимулів для підприємців:

1. Польська інвестиційна зона (звільнення від податку на прибуток).

Рішення про підтримку та території різних воєводств та повітів, на підставі заяви підприємців або власників бізнесу, видають за рішення міністерства, відповідального за економіку. Податкова пільга надається компаніям, які реалізують нові інвестиційні проекти, такі як: створення нового заводу, збільшення виробничих потужностей, впровадження нових продуктів, зміна виробничого процесу та придбання активів, що належать установі, яка була ліквідована. Розмір державної допомоги (звільнення від прибуткового податку CIT або PIT) для мікро до великих підприємств може варіюватися в розмірі 40–70 %, час використання допомоги – 12–15 років.

Державну допомогу можуть отримати інвестиційні проекти з наступних галузей:

- всі підприємства традиційного промислового сектору, за винятком тих, що виробляють зокрема алкоголь, тютюнові вироби, сталь електроенергію, газ;
- певні компанії в сфері послуг, до них відносяться: IT-послуги, послуги з досліджень і розробок у галузі природничих та технічних наук, бухгалтерські та аудиторські послуги, послуги з ведення бухгалтерського обліку (за винятком податкової звітності), послуги з технічних досліджень та аналізу, послуги колл-центрів, архітектурні послуги, інжинірингові послуги у сферах, на які не поширюється статус спеціальної економічної зони.

Зазначену державну допомогу не можуть отримати підприємства, які здійснюють, зокрема такі види господарської діяльності як оптова та роздрібна торгівля, будівництво об'єктів та виконання будівельних робіт, діяльність гральних центрів.

2. Державні гранти у сфері інтелектуальної власності (зайнятість, інвестиції).

Польща пропонує широкий спектр інвестиційних стимулів. Інвестори та релоковані підприємства можуть скористатися державними грантами, що фінансуються в рамках «Програми підтримки інвестицій, що мають важливе значення для польської економіки на 2011–2030 роки» (гранти на працевлаштування та інвестиційні гранти).

Фінансування може охоплювати:

- інвестиції у виробництво;
- інвестиції у виробництво, результатом якої є інновація продукту або процесу, що представляє новизну у національному масштабі;
- інвестиції в сектор сучасних бізнес-послуг, надання послуг НДДКР, проведення наукових досліджень і розробок;
- інвестиції в сектор сучасних бізнес-послуг, принаймні процеси середнього рівня;
- інвестиції в сектор сучасних бізнес-послуг, виключно передові або високотехнологічні процеси.

3. Податковий кредит на НДДКР.

Податкова пільга на дослідження і розробки дозволяє підприємцям, які ведуть дослідницьку діяльність, отримати реальну фінансову вигоду, незалежно від галузі, в якій вони працюють. На сьогоднішній день, пільга на НДДКР є найбільш доступною формою підтримки працюючих в цій галузі підприємств, які шукають кошти для нових інвестицій. Це дозволяє платникам податків CIT і PIT відняти 100 % кваліфікованих витрат зі своєї податкової бази.

Також, з 2022 року впроваджені можливості отримання пільги «Польський лад» – пільги для компаній, які впроваджують інновації і розширюють ринки збуту. Так, підприємці, які коментують результати НДДКР та отримують від цього кваліфікованих дохід (у розумінні законодавства IP Vox) і несуть кваліфіковані витрати для отримання пільги на НДДКР, можуть застосовувати обидві пільги (пільгу для компаній, які впроваджують інновації та розширюють ринки збуту, та пільгу та податок на НДДКР) одночасно. З 2022 року розмір прийнятних витрат збільшився до 200 % для всіх платників податків, для прийнятних витрат, пов'язаних із заробітною платою працівників, найнятих для здійснення НДДКР.

4. IP Vox пільгова ставка PIT / CIT.

IP Vox є податковим стимулом для інновацій, і природним доповненням до податкової пільги на НДДКР. Він полягає в оподаткуванні за пільговою ставкою 5 % PIT / CIT доходу, який платник податку отримує від комерціалізації кваліфікованих прав інтелектуальної власності.

5. Звільнення від податку на нерухомість.

Існує практика звільненні підприємців від сплати податку на майно в рамках державної допомоги, що вводиться в дію рішенням міських рад. Оподатковуються землі, будівлі або їх частини, споруди або їх частини, пов'язані зі здійсненням підприємницької діяльності. 2 % від вартості споруди – це максимальна річна ставка податку для підприємців (вартість споруди визначається відповідно до законодавства).

6. Допомога в рамках Європейських фондів.

Допомога в рамках Європейських фондів може здійснюватися на національному та регіональному рівнях. 40 % коштів політики

згуртування спрямовано на регіональні програми, якими керують воєвудські маршали. 60 % коштів політики згуртування спрямовано саме на програми, що реалізуються на національному рівні. До таких фондів відносяться:

- *Європейські фонди Інфраструктури, клімату та навколишнього середовища.* Призначені сприяти розвитку низьковуглецевої економіки; захисту навколишнього середовища, протидії і адаптації зміни клімату; підтримці транспортних інвестицій та співфінансування охорони здоров'я та культурної спадщини. Направлені на органи місцевого самоврядування та підприємців, які дбають про екологічну інфраструктуру. Запланований бюджет: понад 25 млрд євро.

- *Європейські фонди для сучасної економіки.* Призначені для проектів НДДКР; інноваційних проектів; проектів, що підвищують конкурентоспроможність польської економіки. Адресовані підприємцям, установам наукового сектору, консорціумам підприємств та інституціям бізнес-середовища. Запланований бюджет: понад 7,9 млрд євро.

- *Європейські фонди соціального розвитку 2021–2027.* Цілі програми зосереджені на поліпшення становища людей на ринку праці; підвищення доступності ринку праці для людей з особливими потребами; забезпечення догляду за дітьми; підвищення якості освіти та розвитку компетенцій; розвиток соціальної інтеграції, соціальних послуг та соціальної економіки; розвиток охорони здоров'я. Направлені на місцеві органи влади, громадські організації, соціальних партнерів, університети, школи, підприємців, заклади охорони здоров'я, батьків дітей віком до 3-х років, осіб з інвалідністю та членів їх сімей. Запланований бюджет: понад 4 млрд євро.

- *Європейські фонди цифрового розвитку.* Основні цілі програми зосереджені на розширенні доступу до надшвидкісного широкосмугового зв'язку; надання провідних електронних послуг, які дозволяють громадянам та бізнесу вирішувати різноманітні бюрократичні і адміністративні питання повністю в електронному форматі; забезпечення кібербезпеки в рамках нового окремого напряму діяльності; розвиток економіки, керованої даними, з використанням новітніх цифрових технологій; розвиток міжгалузевого співробітництва для створення цифрових рішень для соціально-економічних проблем; підтримка розвитку провідних цифрових компетенцій, в тому числі у сфері кібербезпеки, для місцевих та регіональних органів влади та підприємців. Фонди адресовані підприємцям, органам державного управління, недержавним організаціям, суб'єктам системи вищої освіти і науки, лікувальним установам та закладам культури. Запланований бюджет: понад 2 млрд євро.

• *Технічна допомога для Європейських фондів.* Метою програми є допомога бенефіціарам, які використовують Європейські фонди, а саме навчання для бенефіціарів; розробка національної IT-системи для подачі заявок та обліку проектів ЄС; інформаційно-промоційні заходи з метою підвищення обізнаності про фонди в Польщі. Запланований бюджет: понад 0,5 млрд євро.

Висновки. Релокація українських підприємств до Польщі під час повномасштабної війни в Україні є поширеним явищем. Польща є привабливою для релокації завдяки своїй географічній близькості до України, розвиненому бізнес-інфраструктурному середовищу, доступним ринкам і сприятливим податковим режимом. Релокація також вносить свої виклики, такі як адаптація до нового бізнес-середовища, культурних та правових відмінностей, а також конкуренції на місцевому рівні.

Ефекти релокації українських підприємств до Польщі відображаються на різних рівнях. На мікрорівні (на рівні фірми) – це можливості безпечного ведення бізнесу, забезпечення

добробуту працівників, захист активів, пошуку нових ринків збуту, участі у різних інноваційних та економічних екосистемах в межах ЄС, доступ до грантів та кредитів для розвитку бізнесу. На регіональному рівні – зміцнення інноваційних екосистем в приймаючих регіонах, збільшення регіональних бюджетів за рахунок перерозподілу податків, трактування релокованого бізнесу як іноземних інвесторів. На макrorівні (рівень країни) – підтримка та розвиток українського бізнесу за кордоном. До негативних макроекономічних наслідків для економіки України варто віднести переїзд висококваліфікованих фахівців закордон, ослаблення економіки та втрата податкових надходжень. Хоча у довгостроковій перспективі релокація, в тому числі, до Польщі може мати і позитивний вплив: досвід роботи українських компаній у Польщі може призвести до більш швидкого узгодження із бізнес-культурою країн ЄС, забезпечити прозорість ведення господарської діяльності та сприяти адаптації вітчизняного бізнес-середовища та законодавства до потреб зовнішніх ринків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Doing business in Małopolska: przewodnik dla inwestorów. Krakowski Park Technologiczny. 2022. URL: <https://www.kpt.krakow.pl/>
2. Dolmatova A. EBRD, USA and Sweden assess impact of war on SMEs in Ukraine. The European Bank for Reconstruction and Development. 2023. URL: <https://www.ebrd.com/news/2023/ebrd-usa-and-sweden-assess-impact-of-war-on-smes-in-ukraine.html>
3. Firmy z ukraińskim kapitałem działające w Polsce. Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczej. URL: https://www.coig.com.pl/wykaz_lista_firm-z-ukraińskim-kapitałem_w_polsce.php
4. Mulska O., Baranyak I., Demkiv I. Modes and measures of business support during wartime: the case of the Carpathian region of Ukraine. *Studia Regionalne i Lokalne. Special Issue* 2023.
5. Smętkowski M., Kniazevych A., Olechnicka A., Orchowska J., Przekop-Wiszniewska E. Research for REGI Committee: Cooperation between EU cities and regions with their Ukrainian partners. Brussels: Policy Department for Structural and Cohesion Policies Directorate-General for Internal Policies. 2023. URL: https://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_publications_files/9676/ipoI_stu_2023_733117_en.pdf
6. Unia Metropolii Polskich. 2022. URL: <https://metropolie.pl/>
7. Vasylytsiv T., Levytska O., Rudkovsky O. Consequences of the War for the Labour Market of the Carpathian Region of Ukraine: Priorities of Stabilisation Policy. *Studia Regionalne i Lokalne*. No. 4(90)/2022.
8. Вашків О.П. Організаційно-економічні аспекти релокації бізнесу у час воєнного стану в Україні. Підприємство та логістика в умовах сучасних викликів: матеріали II-ї Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 26–28 травня 2022 року). Тернопіль : ЗУНУ, 2022. С. 112–115.
9. Князевич А.О. Організаційно-правові основи регулювання процесів релокації українських підприємств в умовах війни. *Економіка та держава*. 2022. № 8. С. 9–14. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ekonomy>
10. Коробка С.В. Особливості релокації малого підприємництва в умовах війни. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 7. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-7-04-14>
11. Олехніцка А., Князевич А. Механізми релокації українських підприємств. Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті: Матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 10 листопада 2022 р., Рівне. Львів Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 304–308.
12. Полуніна Д. Релокація IT-бізнесу в Україні: як найбільші аутсорсери рятували працівників від війни. The Page. URL: <https://thepage.ua/ua/business/relokaciya-biznesu-2022-dosvid-najbilshih-it-kompanij>
13. Програма релокації підприємств. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv>
14. Князевич А.О., Демидюк С.М., Поліщук І.Є. Антикризове масштабування бізнесу: досвід виходу на ринки Європи групи компанії “Nova”. *Економіка та суспільство*. Вип. 62 (2024). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/62>
15. Kniazevych A., Strilchuk R., & Kraychuk S. Correlation Analysis of the Interdependence of Economy's Innovation and Creativity Indices. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. № 10(1). С. 112–121.

REFERENCES:

1. Doing business in Małopolska: przewodnik dla inwestorów. Krakowski Park Technologiczny. (2022). Available at: <https://www.kpt.krakow.pl/>
2. Dolmatova A. (2023) EBRD, USA and Sweden assess impact of war on SMEs in Ukraine. The European Bank for Reconstruction and Development. Available at: <https://www.ebrd.com/news/2023/ebrd-usa-and-sweden-assess-impact-of-war-on-smes-in-ukraine.html>
3. Firmy z ukraińskim kapitałem działające w Polsce [Companies with Ukrainian Capital Operating in Poland]. Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczej. (2023). Available at: https://www.coig.com.pl/wykaz_lista_firm-z-ukraińskim-kapitałem_w_polsce.php
4. Mulska O., Baranyak I., Demkiv I. (2023) Modes and measures of business support during wartime: the case of the Carpathian region of Ukraine. *Studia Regionalne i Lokalne*, Special Issue 2023.
5. Smętkowski M., Kniazevych A., Olechnicka A., Orchowska J., Przekop-Wiszniewska E. (2023) Research for REGI Committee: Cooperation between EU cities and regions with their Ukrainian partners. Brussels: Policy Department for Structural and Cohesion Policies Directorate-General for Internal Policies. Available at: https://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_publications_files/9676/ropol_stu_2023_733117_en.pdf
6. Unia Metropolii Polskich. (2022). Available at: <https://metropolie.pl/>
7. Vasyltsiv T., Levytska O., Rudkovsky O. (2022) Consequences of the War for the Labour Market of the Carpathian Region of Ukraine: Priorities of Stabilisation Policy. *Studia Regionalne i Lokalne*, no. 4(90)/2022.
8. Vashkiv O. P. (2022) Orhanizatsiino-ekonomichni aspekty relokatsii biznesu u chas voiennoho stanu v Ukraini. Pidpriemnytstvo ta lohistyka v umovakh suchasnykh vyklykiv [Organizational and Economic Aspects of Business Relocation during Martial Law in Ukraine]. Ternopil: ZUNU, pp. 112–115.
9. Kniazevych A. O. (2022) Orhanizatsiino-pravovi osnovy rehuliuвання protsesiv relokatsii ukraïnskykh pidpriemstv v umovakh viiny [Organizational and Legal Foundations for Regulating the Processes of Relocation of Ukrainian Enterprises during the War]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 8, pp. 9–14. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/economy>
10. Korobka S. V. (2023) Osoblyvosti relokatsii maloho pidpriemnytstva v umovakh viiny [Features of the Relocation of Small Businesses during the War]. *Problemy suchasnykh transformatsii – Problems of Modern Transformations*, no. 7. Available at: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-7-04-14>
11. Olekhnytska A., Kniazevych A. (2022) Mekhanizmy relokatsii ukraïnskykh pidpriemstv [Mechanisms of Relocation of Ukrainian Enterprises]. *Doslidzhennia innovatsii ta perspektyvy rozvytku nauky i tekhniky u XXI stolitti*. Rivne. Lviv, Torun: Liha-Pres, pp. 304–308.
12. Polunina D. (2022) Relokatsiia IT-biznesu v Ukraini: yak naibilshi outsorsery riatuvaly pratsivnykiv vid viiny [Relocation of IT Business in Ukraine: How the Largest Outsourcers Saved Employees from the War]. *The Page*. Available at: <https://thepage.ua/ua/business/relokaciya-biznesu-2022-dosvid-najbilshih-it-kompanij>
13. Programa relokatsii pidpriemstv [Programa relokatsii pidpriemstv (2022). Ministerstvo ekonomiky Ukrainy]. (2022). Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv>
14. Kniazevych A.O., Demydiuk S.M., Polishchuk I.Ye. (2024). Antykryzove masshtabuvannya biznesu: dosvid vykhodu na rynky Yevropy hrupy kompanii "Nova" [Anti-crisis Business Scaling: Experience of Entering the European Markets of the Nova Group of Companies]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 62. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/62>
15. Kniazevych A., Strilchuk R., & Kraychuk S. (2024) Correlation Analysis of the Interdependence of Economy's Innovation and Creativity Indices. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 10, no. 1, pp. 112–121.